

Verkostoituminen tuo lisäarvoa – into, uudet ideat ja yhdessä oppiminen

Anne Aro & Marja Kokko

STKS:n Informaatiolukutaitotyöryhmä järjesti marraskuun alussa verkottumista, yhteistyötä ja opetusmateriaalien jakamista informaatiolukutaidon näkökulmasta käsittelevän seminaarin. Päivän aikana pohdittiin erilaisia yhteistyön malleja, jotka tukisivat toisaalta ammatillista toisilta oppimista, mutta myös kollaboraatiota, jossa tavoitteellisella yhteistyöllä saataisiin aikaiseksi jotain sellaista, jota on vaikea yksin tuottaa.

Mistä aikaa verkostoitumiselle?

Seminaaria alustettiin lähettämällä kysely kirjastoalan ammattilaisille keväällä 2014. Vastauksia saatiin kaikkiaan 118 kappaletta. Kysely osoitti, että yhteistyöstä ollaan kiinnostuneita, mutta yhteistyö ja sen edellyttämä verkottuminen koetaan aikaan vieväksi ja siksi valtaosa tekee opetusmateriaalinsa yksin.

Samanaikaisesti lähes jokainen vastaaja on valmis jakamaan materiaalejaan eri organisaatioiden välillä ja tekemään niitä yhdessä. Useat vastaajat hyödynsivät mahdollisuutta kertoa omista kokemuksistaan vapaiden kommenttien muodossa. Omien työtapojen pohdinta ja tarve muuttaa totuttuja tapoja on yleistä IL-opettajien keskuudessa.

Kysely osoitti IL-opetuksen käytänteistä sen, että opettajayhteistyötä arvostetaan erittäin paljon ja sitä pyritään pitämään yllä ja kehittämään edelleen. Tiedossa on, että tiedonhankinta ilman kontekstia ei ole mielekäästä, vaan pahimmassa tapauksessa hukkaan heitettyä aikaa.

Miten yhteistyötä voidaan tehdä?

Verkko-opetuksen pitkäaikainen asiantuntija ja tietokirjailija Eija Kalliala kertoi opetuksen ja oppimateriaalien yhteiskehittämisestä aina 1990-luvulta lähtien. Kallialan esityksen keskeinen huomio on, että yliopistoista puuttuu yhteistyön osalta pedagoginen traditio. Kallialan mukaan yhteistyötä ei

kuitenkaan kannattaisi vieroksua, sillä tieteenaloissa on enemmän yhtäläisyyksiä kuin eroja, mutta yksittäiset toimijat ovat erilaisia.

Eija Kalliala tarjosi tietoa muun muassa siitä, mihin avoimia verkko-oppimateriaaleja voidaan turvallisesti tallentaa oppilaitosten omien verkkosivujen tai intran lisäksi. Verkko-oppimateriaalien tekemisessä onkin hyvä pohtia valitaanko suljettu avoin ympäristö, kuka laatii oppimateriaalin, mikä on opettajan rooli oppimisen prosessissa ja miten tekijänoikeudet määritellään. Kalliala esitti pohdittavaksi myös kysymyksen, kannattaisiko suunnitella MOOC eli massiivinen avoin verkkokurssi.

Seminaarin jälkeen lähettämässään terveisissä Eija Kalliala jatkaa tietotyöläisten kannustamista verkottumiseen, sillä “verkostot ja yhteistyö ovat tulleisuutta”. Tulevaisuutta on Kallialan mukaan myös se, että oppimistilanteeseen vaikuttaa myös opiskelijoiden panos mm. yhteisten oppimateriaalien tuotannossa, mikä puolestaan motivoi opiskelijoita syventämään oppimistaan. Tällöin pääpaino ei ole niinkään oppimateriaalin laatimisessa vaan oppimisen tukemisessa [Eija Kallialan sähköpostiviesti Marja Kokolle 8.12.2014].

Jakamalla menestykseen

Avoimien oppimateriaalien puolestapuhuja ja tieto- ja viestintätekniikan opetusikäytön asiantuntija Matleena Laakso korosti sosiaalisen median perus-

ideaa siitä, että jakaminen on keskeinen osa ja toimintamuoto somen myötä syntyneessä kulttuurisssa. Laakso esitti kannanoton, että ihmiskunnan menestys ja siihen kuuluva tieteiden edistyminen on perustunut aina jakamiseen. Tätä taustaa vasten onkin vaikea löytää perusteluja sille, että IL-opettajien oppimateriaalit muodostaisivat tässä poikkeuksen.

Verkkomateriaalien jakamisesta on haluttu tehdä helpompaa epäkaupallisten Creative Commons –lisenssien avulla. Matleena Laakso kertoi miten avointa jakamista voidaan CC-lisensseillä edistää. 1960-luvulta peräisin oleva tekijänoikeuslaki on muodostunut monimutkaiseksi viidakoksi niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa, jossa jaetaan suurin piirtein samat käsitykset lain sisällöstä.

Aineistojen formaattien monimuotoistumisen myötä harva tietää, miten lain mukaan erilaisia aineistoja saa käyttää oman opetuksen suunnittelussa. Tekijänoikeudet ja CC –lisenssit eivät ole toisiaan poissulkevia tai vaihtoehtoisia, vaan CC-lisensseillä esimerkiksi verkko-oppimateriaalien tekijä kertoo muille, miten hän haluaa aineistoaan käytettävän.

Verkko-oppimateriaalit helposti saataville

Verkko-oppimateriaalien jakaminen on tehty helpoksi, mitä osoittaa Matleena Laakson omalla sivustolla ylläpitämä ”pankki” avoimista aineistoista. Laakso kannustaakin tietoasiantuntijoita vinkkaamaan toisilleen hyviä materiaaleja ja edistämään sitä kautta aineistojen yhteistä hyödyntämistä.

Matleena Laakson kokemuksen mukaan avoin aineistojen jakaminen mm. edistää työstämisen alla olevan hankkeen näkyvyyttä ja vaikuttavuutta sekä vuorovaikutusta asiantuntijoiden välillä ja tukee itse kunkin asiantuntijuuden tunnustamista. Laakson slogan ”jakaessaan saa” tarkoittaa myös itsestään lähtevää auttamisen halua, koska silloin saa myös toisilta palautetta ja mahdollisuuden tehdä työtään mahdollisimman laadukkaasti.

Lopuksi Matleena Laakso kertoi yhteistyöstään Anna Rongaksen kanssa Lahden kaupunginkirjastossa ”Sosiaalisen median SurvivalKit kirjastoalan ammattilaisille” -hankkeessa. Koulutuksessa keskustellaan, mitä on hyvä huomioida ammatil-

lisessa sosiaalisen median käytössä. Koulutushankkeen tarkoituksena on edistää muun muassa kirjastoalan ammattilaisen tietotyöosaamista sekä tieto- ja viestintäteknologioiden soveltamista erilaisissa työtilanteissa.

Oppimateriaalit avoimiksi

Seminaarin jälkeisissä terveisissään Matleena Laakso haluaa rohkaista kirjastoammattilaisia jakamaan oppimateriaalejaan avoimessa verkossa suljettujen oppimisolustojen sijaan. Laakso myös muistuttaa, että materiaalien tekeminen on vain yksi yhteistyömahdollisuus. Kuten seminaarin iltapäivän ohjelmasta saatu palaute osoitti, kirjastoalan toimijat selkeästi kaipaavat lisää ammatillisia verkostoja, myös yli organisaatorajojen.

Matleena Laaksoa ilahdutti erityisesti palaute, jossa todettiin, että ”iltapäivän verkostoitumiskierros oli erittäin hyödyllinen, sillä samoja ongelmia pohtivia ihmisiä on ympäri Suomea. Jos heidät saa yhdistettyä verkostoksi, ei tarvitse yksin pohtia vaan on verkosto, johon ottaa yhteyttä.” [Matleena Laakson sähköpostiviesti Marja Kokolle 19.12.2014].

Verkostoituminen käytännössä

IL-työryhmän kyselyyn vastanneet ovat verkostoituneet pääsääntöisesti oman henkilökunnan kesken, mutta myös muiden opettajakollegojen kanssa omassa organisaatiossa. Yli puolet vastaajista on verkottunut oman sektorin (amk-, erikois-, yleiset ja yliopistokirjastot) kollegojen kanssa ja reilu kolmannes oman tieteenalan tai oppiaineen asiantuntijoiden kanssa.

Yhteistyön hyötyinä opetusmateriaalin laatimisessa nähdään kyselyn mukaan erityisesti ideointi, oivaltaminen, yhdessä oppiminen ja uusien näkökulmien saaminen. Myös erilaisten oppimisolustojen hyödyntäminen ja hyvien käytänteiden jakaminen koetaan positiivisina asioina. Haastetta oppimateriaalien yhteislaatumiselle tuovat kuitenkin oppiaineiden ja tieteenalojen eroavaisuudet tiedonhaussa, aikapula, erilaisten näkemysten yhteensovittaminen sekä tekijänoikeudet.

Verkosto-esimerkit

Suunnittelija Nina Granlundin esittelemä Kysy kir-

jastonhoitajalta -palvelu sai osakseen ihailua, miten vastaus voi löytyä niin pienessä ajassa? Granlundin mukaan vahvuutena valtakunnallisessa palvelussa on mukana olevien kirjastojen määrä sekä spesifisyys ja tietenkin verkostoituminen; mikäli itse ei osaa vastata kysymykseen, sen voi siirtää yhteiselle keskustelupalstalle ruodittavaksi. Vastaus lähetetään kysyjän sähköpostiin; palvelun henkilökohtaisuus saakin kiitosta nopeuden ja luotettavuuden ohella.

Tietoasiantuntija Merja Kauppinen Itä-Suomen yliopiston kirjastosta valotti Erasmus-vaihdon kokemuksistaan - mukaan hänelle tarttui innostusta ja vaikutteita omaan työhön sekä verkostoitumisen mahdollisuuksia. Kauppinen mukaan oli yllättävää huomata, miten samankaltaista on Espanjan Huelvan yliopiston kirjastossa kuin hänen omassa kirjastossaan; Moodle, samat tietokannat sekä viitteidenhallintaohjelmat ovat käytössä. Uutta oli, että työntekijöiden toistensa työn arviointi ja ikäihmisille suunnatut kurssit. Kauppinen totesi myös, että henkilökohtaisen tapaamisen ja verkottumisen mahdollisuus on tärkeää, vaikka Internet tarjoaa-kin paljon apuvälineitä yhteistyöhön.

Metropolian ammattikorkeakoulun kirjaston informaattikko Annamari Ikonen kertoi informaation ja opettajan yhteistyöstä teknisen alan englannin kielen tunneilla. Ryhmät kokoontuvat kahdesti informaation ja englanninopettajan kanssa, joiden ohjauksessa käsitellään hakusanojen merkitystä, muodostetaan käsittekartta ja etsitään eri tietokannoista materiaalia omasta aiheesta. Opiskelijat hyötyvät, kun opit tietokannoista, lähdekritiikistä, lähdemateriaalin käytöstä sekä varustautuminen opinnäytetyön tekemiseen yhdistyvät kieleen opiskeluun.

Toimiva verkosto

Iltapäiväkahvien jälkeen oli aika laittaa päivän aihe käytäntöön; oli vuorossa IL-treffit, jonka aikana kuultiin jo olemassa olevien verkostojen toiminnasta, liitettiin verkostoihin sekä ideoitiin ja kehiteltiin uusia verkostoja. Tuokioiden välitön tunnelma, puheensorina rönsyilevine keskusteluineen sekä tiedon jakaminen kohtasivat samanhenkisten ja samojen työtehtävien kanssa työskentelevät.

IL-työryhmän kyselyn mukaan verkostoja ha-
luttaisiin perustaa mm. e-aineistoasioissa, yhteisten oppimateriaalien tekemistä sekä ajankohtaisia keskusteluja varten. Iltapäivän IL-treffien ”Perustetaan verkosto” -pisteessä ideoitiin verkostoja mm. verkko-opetukseen, tutkijoiden IL-koulutukseen, hyviin opetuskäytänteisiin, viitteidenhallintaan ja senioreihin liittyen. Toimiva verkosto määriteltiin kyselyyn vastanneiden kesken mm. ”avoimeksi, vapaaehtoisuuteen perustuvaksi ja yhdessä tekeväksi”, joka keskittyy konkreettisiin asioihin, ja jossa voi olla mukana satunnaiset osallistujat yhdessä aktiivien kanssa.

Verkostoitumiseen kaivatuiksi välineiksi kyselyssä nousivat mm. Facebook, sähköposti, AC-kokoukset, intra ja blogit. Useammassa vastauksessa korostettiin kuitenkin somen ohella ”face-to-face” -tapaamisten tärkeyttä, jolloin voi tutustua paremmin toisiinsa ja ”antaahan tapaaminen lisäenergiaa sekä uusia ideoita omaan työhön”. Sama huomio kävi ilmi seminaaripäivän puheenvuoroissa; vaikka some tarjoaa verkostoitumiselle helpon ympäristön, se ei kokonaan poista tapaamisen aikana mahdollistuvaa yhdessäoloa. Usein oman työn kehittämiseksi on vaikea erottaa aikaa ja monesti parhaat ideat ja ajatukset syntyvät yhdessä.

Verkostoituminen tuo kirjastoammattilaisen työpäivään voimavaroja, ideoita, innostusta, työmotivaatiota, ajatusten, kokemusten ja oppimateriaalien vaihtoa. Sivutuotteena tästä ovat myös tyytyväisemmät asiakkaat ja hedelmällisempi yhteistyö eri osapuolten kanssa.

Seminaaripäivän verkostoesittelyjä

Seminaarin aamupäivän puheenvuorot tallennettiin ja ne löytyvät Kirjastovirta.fi -palvelusta.

Suomen Libguides –fb-ryhmä: <https://www.facebook.com/groups/596814080365192/>

Hum-Info –fb-ryhmä: <https://www.facebook.com/groups/665650953493797/>

Työelämän IL-verkosto: Hanna Lahtinen, Laurea ja Anna-Liisa Holmström, Lamk

Teknillisten kirjastojen IL-yhteistyö: Virpi Palmgren, Aalto-yliopiston kirjasto

Yhteiskuntatieteellisten kirjastojen verkosto: Sirkka-Liisa Korkeila, Eduskunnan kirjasto

BMF: <http://www.bmf.fi/BMF+ry>

Verkottumisideat ovat nyt vesillä, tartu kiinni ja verkotu! 📖

Tietoa kirjoittajista

*Anne Aro, informaatikko,
Tiedekirjasto Tritonia
Email. anne.aro@tritonio.fi*

*Marja Kokko, informaatikko
Jyväskylän yliopiston kirjasto
Email. marja.l.kokko@jyu.fi*